

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHDA DAVLAT VA JAMIYATNING ROLI

Norqulova Nordona Abdurahim qizi

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti

Yurisprudensiya yo'nalishi 2-kurs talabasi norqulovanordona@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada korrupsiyaga qarshi kurashishda davlat va jamiyat faolligining mohiyati, mavjud kamchiliklar hamda ularni bartaraf etish yo'nalishlari atroflicha tahlil qilinadi. Korrupsiyaga qarshi kurashish faqat davlatning emas, balki jamiyatning ham beqiyos ahamiyatga ega bo'lgan vazifasidir. Shu bois tadqiqotda korrupsiyaga qarshi kurashishning zamonaviy yondashuvlari va ularning amaliyotdagi muammolari o'rganilgan. Ayniqsa, korrupsiyaga qarshi kurashishda davlat va jamiyatning o'рни, davlat va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, qonuniylik, tenglik va adolatlilik tamoyillarini tatbiq etish hamda vatanparvarlik g'oyalarini rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqolada, shuningdek, korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini oshirishda strategik rejalashtirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati yoritib beriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, korrupsiya davlat va jamiyat rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillardan biridir.

Kalit so'zlar: korrupsiya, davlat, jamiyat, qonuniylik va adolatlilik tamoyillari, jamoatchilik nazorati, vatanparvarlik, zamonaviy yondashuvlar, texnologiyalar, strategik yechimlar, antikorrupsiya.

Annotation : This article thoroughly analyzes the essence of the activity of the state and society in combating corruption, existing shortcomings, and the main directions for their elimination. Combating corruption is not only the responsibility of the state but also an area where the role of society is of great importance.

Therefore, the study examines modern approaches to fighting corruption and their existing challenges. Special attention is given to the role of the state and society, strengthening state and public control, implementing the principles of legality, equality, and justice, as well as promoting ideas of patriotism. The article also highlights the importance of strategic planning and the introduction of innovative technologies to increase the effectiveness of anti-corruption efforts. The research results show that corruption is one of the key factors negatively affecting the development of the state and society.

Keywords: corruption, state, society, principles of legality and justice, public control, patriotism, modern approaches, technologies, strategic solutions, anti-corruption.

Аннотация : В данной статье всесторонне анализируется сущность активности государства и общества в борьбе с коррупцией, существующие недостатки и основные направления их устранения. Борьба с коррупцией — это не только обязанность государства, но и важная сфера участия общества. В исследовании рассматриваются современные подходы к противодействию коррупции и их проблемы на практике. Особое внимание уделено роли государства и общества, усилению государственного и общественного контроля, внедрению принципов законности, равенства и справедливости, а также развитию идей патриотизма. В статье также раскрывается значение стратегического планирования и внедрения инновационных технологий для повышения эффективности антикоррупционной деятельности. Результаты исследования показывают, что коррупция является одним из ключевых факторов, негативно влияющих на развитие государства и общества.

Ключевые слова: коррупция, государство, общество, принципы законности и справедливости, общественный контроль, патриотизм, современные подходы, технологии, стратегические решения, антикоррупция.

KIRISH

“Korrupsiya” so‘zi lotincha “*corruptio*” so‘zidan olingan bo‘lib, “yemirilish”, “buzilish” degan ma’nolarni anglatadi. Uning ijtimoiy mazmuni esa “hokimiyatni buzish”, “mansabni sotib olish” degan ma’nolarni bildiradi. Korrupsiya — shaxsning o‘z mansab yoki xizmat mavqeidan shaxsiy manfaatini yoki o‘zga shaxslarning manfaatlarini ko‘zlab, moddiy yoki nomoddiy naf olish maqsadida qonunga xilof ravishda foydalanishi, shuningdek, bunday nafni qonunga xilof tarzda taqdim etish holatlarida namoyon bo‘ladi.

Korrupsiya turli shakllarda namoyon bo‘ladi, xususan:

- **Maishiy korrupsiya** — davlat xizmatlarini ko‘rsatish jarayonida fuqarolar va davlat xizmatchilari o‘rtasida yuzaga keladigan huquqbuzarliklar;
- **Biznesdagi korrupsiya** — tadbirkorlar va davlat xizmatchilari o‘rtasidagi noqonuniy manfaat almashinuvi;
- **Hokimiyatdagi korrupsiya** — davlat hokimiyati organlarida mansabdor shaxslar tomonidan sodir etiladigan korrupsiyaga oid huquqbuzarliklar.

Korrupsiyaga qarshi kurashish keng qamrovli jarayon bo‘lib, unda nafaqat davlat organlari, balki jamiyat institutlari, jamoat birlashmalari va fuqarolarning ham faol ishtiroki zarur. Umuman olganda, korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini fuqarolik jamiyatining faol ishtirokisiz tasavvur etib bo‘lmaydi.

ASOSIY QISM

Davlat korrupsiyaning oldini olish, unga qarshi kurashish va jamiyatda korrupsiyaning xavfli xususiyatlarini chuqur anglash uchun fuqarolik jamiyati, nodavlat tashkilotlar hamda jamoat birlashmalari faol ishtirokini ta’minlash choralari ko‘rmoqda.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashish yo‘nalishida muhim islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, **“Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonunning 14-moddasida** fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari, nodavlat-notijorat tashkilotlar va fuqarolarning korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ishtiroki uchun huquqiy asoslar yaratilgan.

Shuningdek, **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-iyuldagi PF–6257-sonli Farmoni** bilan korrupsiyaga qarshi kurashish tizimining samaradorligini oshirish, jamoatchilikni keng jalb etish va korrupsiyaga nisbatan murosasiz muhitni shakllantirish chora-tadbirlari belgilab berilgan. Ushbu Farmon asosida **“Korrupsiyaga oid jinoyatlarni sodir etishda aybdor deb topilgan shaxslarning ochiq elektron reyestri”** joriy etildi.

Korrupsiyaga qarshi kurashishning ustuvor huquqiy asoslari qator xalqaro huquqiy normalarda ham o‘z ifodasini topgan. Jumladan:

- 2003-yil 31-oktabrda qabul qilingan **BMTning Korrupsiyaga qarshi Konvensiyasi**;
- 2000-yil 15-noyabrdagi **BMTning Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi Konvensiyasi**;
- 1999-yil 27-yanvardagi Yevropa Kengashining **“Korrupsiya uchun jinoiy javobgarlik to‘g‘risida”gi Konvensiyasi**;
- 1999-yil 4-noyabrdagi **“Korrupsiya uchun fuqarolik-huquqiy javobgarlik to‘g‘risida”gi Konvensiyasi**.

O‘zbekiston Respublikasi 2008-yilda **BMTning Korrupsiyaga qarshi Konvensiyasini**, 2010-yilda esa **Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti** doirasidagi **Istanbul Harakat rejasini** ratifikatsiya qilgan.

Bugungi kunda mamlakatimizda korrupsiyaga qarshi kurashish va bu turdagi jinoyatlarning oldini olishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimli tarzda amalga oshirilmoqda. Davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida korrupsiya omillarini keltirib chiqaruvchi sabablarni bartaraf etish maqsadida qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinmoqda.

2020–2021-yillarda qabul qilingan “Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmonda quyidagi yo‘nalishlar belgilangan:

- barcha davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlarida korrupsiyaga qarshi **ichki nazorat tizimini** bosqichma-bosqich joriy etish;
- korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi faoliyatni baholash uchun **E-Anticor.uz** elektron platformasini yaratish;
- korrupsiya holatlari haqida xabar berish imkonini beruvchi **mobil dasturiy ta‘minotni** ishlab chiqish.

Mazkur chora-tadbirlar korrupsiyani oldini olish va unga qarshi kurashish samaradorligini oshirish, ochiqlik va shaffoflikni ta‘minlash hamda jamoatchilik nazoratini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurashish — bu davlat boshqaruvi, xo‘jalik yurituvchi subyektlar va fuqarolik jamiyati faoliyatida korrupsiya xavf-xatarlarini aniqlash, manfaatlar to‘qnashuvining oldini olish, qonun buzilishi va huquqbuzarliklar haqida xabar berish mexanizmlarini o‘zida mujassam etgan profilaktik tizimdir.

2020-yil 4-fevralda **Oliy Majlisning Inson huquqlari bo‘yicha vakili (Ombudsman)** tomonidan tasdiqlangan **Korrupsiyaga qarshi kurash bo‘yicha idoraviy dastur** doirasida fuqarolar va yuridik shaxslar uchun korrupsiya haqida xabar berish mexanizmlari ham joriy etildi.

XULOSA

Bugungi globallashuv sharoitida korrupsiyaga qarshi kurashishda davlat va jamiyat institutlarining faol ishtiroki muhim ahamiyat kasb etmoqda. Fuqarolik jamiyati institutlarining bu jarayondagi ishtiroki samarali bo'lishi uchun quyidagi omillar zarur:

1. Jamiyatning o'zi korrupsiyaga qarshi kurashishdagi jamoatchilik ishtirokining ahamiyatini to'liq anglab yetishi;
2. Fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatini davlat tomonidan rag'batlantirish;
3. Ommaviy axborot vositalarining korrupsiyaga qarshi kurashdagi rolini oshirish va ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash;
4. Korrupsiyaga qarshi kurashuvchi mustaqil nodavlat-notijorat tashkilotlar faoliyatini kengaytirish va ularning mustaqilligini kafolatlash;
5. Davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida o'zaro hamkorlikni kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish, ochiqlikni kengaytirish va samaradorlikni oshirish yo'lida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jamiyatda korrupsiya qanday illat ekanligi, undan qutulish yo'llari haqida targ'ibot-tashviqot ishlarini kuchaytirish orqali fuqarolarning faolligini oshirish — kelajak avlodning korrupsiyasiz yashashiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **O'zbekiston Respublikasi Qonuni** "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida". 2017-yil 3-yanvar. O'RQ-419-son.

2. **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni** PF–6257-son.
“Korrupsiyaga qarshi murosasiz munosabatda bo‘lish muhitini yaratish, davlat va jamiyat boshqaruvida korrupsiyaviy omillarni kamaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. 2021-yil 6-iyul.
3. **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori** PQ–6013-son.
“Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”. 2020-yil 29-iyun.
4. **Birlashgan Millatlar Tashkiloti**. *Korrupsiyaga qarshi konvensiya*. 2003-yil 31-oktyabr.
5. **Yevropa Kengashi**. *“Korrupsiya uchun jinoiy javobgarlik to‘g‘risida”gi Konvensiya*. 1999-yil 27-yanvar.
6. **Transparency International**. *Corruption Perceptions Index 2023*. Berlin: Transparency